

Парасковія ДВОРЯНИН

*кандидат наук із соціальних комунікацій
доцент кафедри радіомовлення і телебачення
Львівського національного університету ім. І. Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7858-3563>
e-mail: paraskadvoryanyn@gmail.com*

СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ ВETERANІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В МАСМЕДІЙНОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ (2014–2022)

Розкрито характеристику й оцінки соціогуманітарних проблем ветеранів антитерористичної операції та операції об'єднаних сил в українському масмедійному просторі у 2014–2022 рр. З'ясовано, що відтак сформувалося декілька дискурсів, пов'язаних із ветеранами АТО, а саме: правового становища; соціального захисту; реінтеграції до повсякденного цивільного життя; переслідування і девіацій ветеранів. Констатовано, що, висвітлюючи правове становище ветеранів АТО/ООС, українські ЗМІ аналізували законодавство України щодо УБД, державну політику зі створення інституцій та служб для допомоги учасникам і ветеранам АТО, затвердження урядових цільових програм реабілітації та реадaptaції ветеранів війни. Встановлено, що найбільшу увагу ЗМІ привертала патання соціального захисту ветеранів АТО/ООС, зокрема фінансові виплати, матеріальна підтримка, фізична та психологічна реабілітація тощо; часто обговорювали пільги для ветеранів, грошову допомогу від держави, протезування поранених, наданням їм житла та земельних ділянок.

Зазначено, що доволі значний сегмент повідомлень у масмедійному просторі України стосувався активної участі громадського сектору суспільства в підтримці ветеранів АТО/ООС та їхніх сімей, а одним з основних стало питання психологічної адаптації ветеранів. Встановлено, що ще одним напрямом розгортання медійного дискурсу щодо ветеранів АТО/ООС було відзначення їхніх успіхів щодо реінтеграції в цивільне життя, особливо завдяки спорту, мистецтву, підприємництву тощо. З'ясовано, що деякі випадки девіантної, асоціальної поведінки ветеранів АТО/ООС також ставали об'єктом уваги масмедіа – ЗМІ повідомляли про випадки бійок, використання зброї з метою залякування тощо, а водночас висвітлювали численні вияви їхньої громадської та політичної діяльності.

Ключові слова: масмедійний простір, ветерани АТО/ООС, російсько-українська війна, соціогуманітарна проблематика.

Український масмедійний простір охоплює весь обсяг інформації, який продукують різного типу засоби масової інформації (ЗМІ) (періодична преса, телебачення, радіо, інтернет-ресурси тощо) та циркулює в інформаційних потоках нашої країни. Для науковців різних галузей, передовсім істориків, фахівців зі соціальної комунікації, соціологів, ця інформація часто стає джерелом для проведення наукових

досліджень із різних проблем сучасної історії. Не виняток і проблематика сучасної російсько-української війни, інформація про різноманітні виміри й вияви якої перетворилася на масштабний масмедійний дискурс, який, на моє переконання, на сьогодні потребує ретельного наукового аналізу. Серед малодосліджених аспектів медійного дискурсу наслідків агресії Росії проти України залишається проблематика ветеранів російсько-української війни. Тож мета статті – розкрити характеристику й оцінки соціогуманітарних проблем ветеранів антитерористичної операції (АТО) й операції об'єднаних сил (ООС) від початку війни в лютому 2014 р. до повномасштабного нападу Росії проти України в лютому 2022 р.

Відзначаю, що в українській історіографії є низка публікацій, де викладені результати наукових досліджень правового захисту ветеранів російсько-української війни (Кондратенко, 2015; Кириченко, 2015; Пінчук, Письменна, 2022), участі ветеранів АТО/ООС у громадському та політичному житті України (Martsenyuk, Kvit, 2022), соціально-економічних механізмів реінтеграції ветеранів у сфері соціального захисту (Вербицька, 2021), а також їх мілітарної ідентичності та соціальної адаптації (Артеменко, Батаєва, 2022) тощо. Джерельною основою дослідження стали матеріали українських масмедійних ресурсів, зокрема телевізійних сюжетів і журналістських публікацій інтернет-видань.

Проблематика ветеранів російсько-української війни з'явилася в масмедійному просторі України вже в перший рік проведення АТО. Першочерговою і головною серед тем, пов'язаних із ветеранами АТО, стали питання соціального захисту, передусім відновлення здоров'я військовослужбовців, а також матеріальна підтримка їх та їхніх сімей. Поступово тематика, пов'язана з ветеранами АТО/ООС упродовж 2014–2022 рр., розширювалася.

Правове становище ветеранів АТО/ООС обговорювали передовсім у річичі підтвердження ними свого офіційного комбатанського становища. У липні 2014 р. Верховна Рада України (ВРУ) прирівняла бійців АТО до учасників бойових дій (УБД) (Порошенко, 2014). У серпні того ж року було утворено Державну службу з питань учасників та ветеранів АТО, яка, зокрема, мала завдання вести реєстрацію УБД (Про утворення, 2014). Улітку 2017 р. у ЗМІ з'явилися повідомлення про плани утворення окремого міністерства у справах ветеранів (В Україні збираються створити, 2017). Щоправда цей урядовий орган було створено лише в листопаді 2018 р.

Кабінет Міністрів України (КМУ) 5 грудня 2018 р. затвердив Державну цільову програму фізичної, медичної реабілітації та психосоціальної реадaptaції ветеранів війни та членів їхніх сімей (Про затвердження, 2018). У наступні роки до неї вносили зміни, що також висвітлювали ЗМІ. Для прикладу, у жовтні 2019 р. з'явилося повідомлення низки ЗМІ про створення Єдиного державного реєстру ветеранів, який дасть змогу визначити їхню кількість, констатувати їхні проблеми та потреби. Оголошувалося і про перспективи запуску електронної платформи «Е-ветеран», яка відбудеться в межах державної програми з діджиталізації (В Україні створюють, 2019; Рада ухвалила закон, 2019).

Відзначаю, що представники ЗМІ, опираючись на перевірені джерела, часто наводили доволі різну чисельність ветеранів АТО/ООС в Україні. Так, у серпні 2016 р. Державна служба України у справах ветеранів війни й учасників АТО вказала, що статус УБД отримали 248 415 осіб, які брали участь в АТО на Донбасі (Статус учасника, 2016). У середині 2017 р. ЗМІ писали, що АТО пройшли вже 300 тис. військово-

вослужбовців (В Україні збираються створити, 2017). Статус УБД на 31 січня 2018 р. отримали 326 060 учасників АТО (Статус учасника, 2018). На 2020 р., згідно з інформацією КМУ, у нашій країні майже 400 тис. осіб вважалися ветеранами АТО/ООС (Реформа, 2020). У жовтні 2022 р. виконавча директора Українського ветеранського фонду Наталія Калмикова поінформувала, що до повномасштабної війни в Україні було зареєстровано 500 тис. учасників АТО/ООС із 2014 р. (Калмикова, 2022). Натомість народна депутатка України Галина Третякова (голова Комітету з питань соціалітики та захисту прав ветеранів ВРУ) зазначила, що від 2014 р. і до повномасштабного вторгнення Російської Федерації у нашу країну налічувалося близько 400 тис. ветеранів, із них понад 80 тис. – ветерани Другої світової війни, близько 70 тис. – «воїни інтернаціоналісти», близько 12 тис. – «афганці» (Третякова, 2023). Так, методом простих математичних дій можна підрахувати, що ветеранів АТО/ООС напередодні 24 лютого 2022 р. в Україні було дещо менше 260 тис. осіб. Такі показники відразу викликають запитання, зокрема й чому ветеранів війни в Афганістані відокремлено від «воїнів-інтернаціоналістів».

Варто наголосити, що в медіа час до часу з'являлися думки із приводу неправомірного присвоєння статусу УБД. Один із перших таких матеріалів опублікував засновник фонду «Повернись живим» Віталій Дейнега у грудні 2015 р. Він зауважив безпідставність і сумнівність надання цього статусу трьом категоріям службовців: 1) військовим і працівникам МВС (Міністерства внутрішніх справ), які перебувають на блокпостах у жовтій і зеленій зонах АТО, а не на передовій; 2) солдатам у третій лінії оборони (найчастіше військовослужбовцям Національної гвардії), працівникам штабів (батальйонів, бригад, секторів, Антитерористичного центру); 3) «туристам» – працівникам Міністерства оборони, Генерального штабу, МВС, Служби безпеки України й інших відомств, які отримали скерування в зону АТО на один–два місяці, щоб одержати підвищення, звання, статус УБД. Віталій Дейнега наголосив, що за півтора року війни в реальних боях взяло участь від 35 до 60 тис. осіб, але статус УБД за цей час отримало 140 тис. (Дейнега, 2015). Водночас у масмедіа з'явилися матеріали про труднощі ветеранів, які справді воювали в АТО, щодо отримання статусу УБД. Так, у 2019 р. набула розголосу заява ветерана Олега Борисова, який воював під Іловайськом, але від 2015 р. через бюрократичні перепони не міг отримати відповідного статусу (Екс-військовослужбовець, 2019).

Соціальний захист ветеранів АТО/ООС у 2014–2022 рр. передбачав комплекс таких заходів: фінансові виплати, матеріальна підтримка (зокрема вирішення житлових проблем), фізична та психологічна реабілітація тощо. Уперше в масмедійному просторі України питання про потребу певних пільг для учасників АТО порушили ще у травні 2014 р., коли з'явилося повідомлення, що ВРУ дозволила пораненим учасникам АТО лікуватися в елітній клінічній лікарні «Феофанія» (Рада дозволила, 2014). У 2016 р., за повідомленням ЗМІ, у м. Краматорськ Донецької обл. відкрили Центр соціальної адаптації ветеранів АТО та їхніх родин «Поруч», який названо першим подібним закладом в Україні (В Україні з'явиться, 2016).

Оскільки бійців на Сході України було прирівняно до УБД, то вони підпали під дію Закону «Про статус ветеранів війни, гарантію їх соціального захисту». Відтак у ЗМІ неодноразово з'являлися повідомлення про пільги для ветеранів АТО. Щоправда, інколи вони були суперечливими. Так, у 2014 р. на сайті Телевізійної служби новин (ТСН) йшлося про 22 пільги для ветеранів (На які пільги, 2014). Уже наступного

року портал «Українська правда» повідомляв про 13 видів соціальних гарантій і пільг для ветеранів АТО, зокрема на безоплатне отримання ліків за лікарським рецептом, санаторно-курортне лікування, знижку на квартплату і послуги у сфері житлово-комунального господарства в розмірі 75 %. Звісно, для отримання пільг треба було оформити відповідні документи. З метою інформування ветеранів АТО та їхніх сімей фахівці «Укрінформ» і Генерального штабу Збройних сил України розробили інформаційні матеріали (Пільги бійців АТО, 2015).

Тривалий час українські медіа приділяли увагу матеріальному забезпеченню ветеранів АТО, які втратили здоров'я під час бойових дій. Неодноразово з'являлися статті й телевізійні сюжети про потребу якісного протезування для ветеранів. У липні 2014 р. у сюжеті ТСН розповіли, що в Україні було протезовано першого бійця АТО, якому механічну ногу виготовив Львівський протезний завод (В Україні протезували, 2014). Набрало розголосу повідомлення, що під час відвідин прем'єр-міністром України Арсенієм Яценюком Київського військового шпиталю у серпні 2014 р. бійці АТО просили його забезпечити їх закордонними протезами. Звісно, керівник уряду пообіцяв виконати їхні прохання (Вояки АТО, 2014). Зрештою, у жовтні цього ж року уряд виділив 7 млн грн на протези пораненим бійцям (Уряд виділив, 2014). У квітні 2015 р. було внесено зміни до законодавства, які розширювали гарантії соцзахисту бійцям АТО, що також обговорювали медіа (Порошенко, 2015). Однак на початку 2016 р. журналісти і волонтери заговорили про неефективне використання коштів на протезування. Розлогу статтю про це опублікувала волонтерка Антоніна Кумка (Кумка, 2016). Час до часу ЗМІ транслювали надану офіційними особами статистику про кількість ветеранів, які отримали протези. Зокрема, повідомляли, що від січня до вересня 2017 р. 421 учасник АТО отримав необхідне протезування, але ще 150 осіб потребували такої послуги (421 учасник, 2017). До жовтня 2018 р. приблизно 500 українських військовослужбовців і ветеранів пройшли курси протезування і реабілітації за кордоном (500 військовослужбовцям, 2018).

Українські масмедіа приділяли увагу й питанням фінансової допомоги ветеранам АТО/ООС від держави. Для прикладу, 2019 р. ЗМІ повідомили про те, що КМУ виділив близько 13,9 млн грн одноразової допомоги сім'ям загиблих та учасникам АТО, які отримали інвалідність (Кабмін виділив, 2019). Як відзначила експертка громадської організації «Юридична сотня» Марія Звягінцева, КМУ 8 квітня 2021 р. прийняв постанову, якою затвердив використання держбюджетних коштів, передбачених для щорічних виплат ветеранам війни. За цією постановою щорічна разова виплата УБД і постраждалим учасникам Революції Гідності мала становити 1 491 грн, а особам з інвалідністю – від 3 391 до 4 421 грн. (залежно від групи інвалідності) (Звягінцева, 2021). При цьому експертка зауважила, що щорічна разова допомога, зважаючи на попередні рішення урядовців та законодавців, мала би виділятися: для УБД – у розмірі 5 мінімальних пенсій за віком (на 2021 р. – це 8 845 грн); для осіб з інвалідністю внаслідок війни (залежно від групи) – від 7 до 10 мінімальних пенсій за віком (на 2021 р. – це від 12 383 грн до 17 690 грн); для учасників війни та членів сімей загиблих – 3 мінімальних пенсій за віком (5 307 грн) (Звягінцева, 2021). Констатовано, що права ветеранів порушувалися, запропоновано юридичні шляхи вирішення проблеми (подано приклади судових вироків), а також наведено інформацію про декілька зареєстрованих у ВРУ законопроектів, спрямованих на підвищення фінансової допомоги ветеранам, зокрема й АТО/ООС.

Доволі значний сегмент повідомлень у масмедійному просторі України стосувався активної участі громадського сектора суспільства в підтримці ветеранів АТО/ООС та їхніх сімей. Наприклад, у 2015 р. телевізійники каналу «1+1» повідомляли про розроблення громадськими активістами проєкту щодо соціалізації ветеранів АТО (Активісти, 2015), допомогу волонтерів зі спільноти «Діти героїв України» родинам військових (Титиш, 2015а), діяльність організації «Небесна гвардія» щодо підтримки дітей загиблих воїнів АТО (Сім'ям загиблих, 2015), допомогу волонтера Івана Богдана 30 сім'ям загиблих десантників 95-ї бригади (Титиш, 2015b). Волонтерські організації неодноразово відкривали сайти, де можна було дізнатися інформацію про сім'ї загиблих воїнів, ветеранів російсько-української війни (В Україні запрацював, 2016). У 2016 р. українські масмедіа були сповнені повідомлень про перебування в Україні Ніка Вуйчича (Nick Vujicic), який народився без рук і ніг, але пропагував активну життєву позицію. Українка з Нью-Йорка Наталія Стельмах спільно із проєктом «Wounded Warrior Ukraine» організувала 300 безкоштовних квитків для ветеранів АТО для зустрічі з легендарним австралійцем (Ветеранам АТО, 2016).

Одними з основних питань, які активно обговорювали в українському масмедійному просторі майже від початку російсько-української війни, стали питання психологічної адаптації ветеранів АТО. Вже на січень 2016 р. вималювалися найзначиміші проблеми в цій сфері. Передусім йшлося про відсутність достатньої кількості підготовлених психологів і психіатрів. Окрім того, констатувалося нехтування ветеранами війни своїм психологічним здоров'ям, небажання їх звертатися за допомогою. Київські чиновники наводили невтішну статистику: із 4 000 бійців, які повернулися із зони АТО до столиці, за психологічною допомогою до 1 жовтня 2015 р. звернулося лише 12, а впродовж першого кварталу 2016 р. – до 100 осіб (Максименко, 2016).

Ініціативу налагодження психологічної допомоги ветеранам російсько-української війни взяли на себе громадські організації (ГО). Зокрема, ГО «Студена» (голова – Анастасія Мельниченко) на початку 2016 р. ініціювала проєкт «Без Броні», який передбачав створення мережі психологів для соціально-психологічної реабілітації як ветеранів АТО, так і членів їхніх сімей, а в перспективі – надання юридичних консультацій та допомоги з працевлаштування. ГО «Побратими» також долучилася до організації психологічної допомоги ветеранам АТО. Один з її членів, військовий психолог Андрій Козінчук, наголошував на потребі використання зарубіжного досвіду, передовсім ізраїльського, у боротьбі з посттравматичними стресовими розладами (ПТСР). Член Київської міської спілки ветеранів АТО Максим Петренко пропонував впроваджувати досвід «знеболення письмом» – спонукати ветеранів до запису власних спогадів про війну, аналізу своїх емоційних станів (Максименко, 2016).

Проблема ПТСР у ветеранів АТО/ООС усе частіше ставала предметом обговорення у ЗМІ, зокрема електронних. У вересні 2017 р. радник президента з гуманітарних питань Ольга Богомолець повідомила, що в Україні від початку проведення АТО понад 500 ветеранів і військових скоїли суїцид внаслідок посттравматичного синдрому. Майже 85 % – люди до 40 років. Серед способів скоєння – переважало поранення вогнепальною зброєю (61 %) та повішення (31 %) (Понад 500, 2017). Приблизно тоді ж в Україні започатковано реєстр самогубств серед військовослужбовців і демобілізованих із зони АТО, про що теж писали українські ЗМІ (В Україні створили реєстр суїцидів, 2017). Журналістка Анастасія Магазова у квітні 2018 р., покликаючись на голову Комітету у справах ВРУ у справах ветеранів Олександра Третьякова, зазначи-

ла, що від 2014 р. уже понад 1 000 українських військових, які брали участь у російсько-українській війні, наклали на себе руки через наслідки ПТСР (Магазова, 2018).

Публікації на цю тему продовжувалися. У травні 2020 р. Наталія Кіндратів опублікувала статтю «Фізично вдома, а думками – на війні: як ми з татом переживаємо його посттравматичний стресовий розлад». У ній авторка, опираючись на власний досвід спілкування з батьком-ветераном, описала вияви ПТСР і вказала на можливі шляхи боротьби з ним. Вона підтвердила ефективність трьох методів лікування цього розладу: когнітивної терапії процесуалізації; пролонгованої терапії експозиції і десенсибілізації; репроцесуалізації рухом очей (Кіндратів, 2020). На початку 2021 р. керівниця ГО «Об'єднання дружин і матерів бійців учасників АТО» Наталія Музика, будучи дружиною ветерана російсько-української війни, емоційно описала проблему ПТСР. Вона навела промовистий приклад: в одному з районів Київської обл. мешкають 3 родини загиблих українських військових і 30 – ветеранів АТО/ООС, які повернулися живими, але померли вдома внаслідок хвороби чи суїциду. Окресливши стан ветеранів, як «війна всередині людини», Н. Музика висловила думку, що родинам, суспільству, громадським організаціям треба з розумінням ставитися до проблем ветеранів, а не формувати негативні образи учасників війни. Акцентовано прозвучала думка про те, що «владі байдуже до ветеранів», а тому саме громадському сектору варто брати на себе вирішення проблем (Музика, 2021).

У 2019 р. журналіст Станіслав Ясінський, який 4 роки перед тим знімав для телебачення сюжет про ветеранів АТО, що страждали на ПТСР, і про перші спроби державних органів та волонтерів допомогти у вирішенні проблеми, опублікував статтю про зміни, що відбулися за ці роки. Він відзначив певні успіхи в питанні реабілітації ветеранів АТО, розповів про бійців, які змогли подолати ПТСР, описав роботу Андрія Чайковського – психіатра у військовому шпиталі, який від 2015 р. надав допомогу близько 5 000 українським військовим і ветеранам. Журналіст також поспілкувався з міністером у справах ветеранів Оксаною Колядою, яка констатувала недостатню увагу держави в попередні роки до питання психологічної реабілітації ветеранів і наголосила, що зараз лише розбудовується «національна система психосоціальної адаптації ветеранів». Станіслав Ясінський відзначив відсутність зрушень у змістовому наповненні реабілітації ветеранів у 30 госпіталях, а також вказав на плідну діяльність небагатьох волонтерських центрів із реабілітації ветеранів, які часто діють на громадських засадах (Ясінський, 2019).

Можливо, саме такі повідомлення підштовхнули урядовців до активніших дій. Наприкінці 2019 р. Міністерство у справах ветеранів повідомило про підготовку програми щодо реабілітації воїнів і ветеранів. При цьому наголошувалось, що 90 % із них потребують психологічної підтримки (Хоцянівська, 2019). У 2020 р. декілька профільних міністерств, зокрема й Міністерство у справах ветеранів, розробило реформу підтримки ветеранів, яка передбачала: надання послуг зі санаторно-курортного лікування та психологічної реабілітації, відновлення фізичного і психічного здоров'я не менше 70 тис. ветеранів; надання грошових компенсацій за житло 4,5 тис. ветеранам війни; надання послуг зі соціальної і професійної адаптації, зокрема допомогу у відкритті власної справи; розроблення комплексної програми з героїзації ветеранів війни в суспільстві тощо (Реформа, 2020).

Увагу журналістів часто привертала нетрадиційні форми реабілітації ветеранів. Так, у серпні 2019 р. у сюжеті ТСН на каналі «1+1» повідомили, що ветерани АТО

здійснили «парашутний десант» на Говерлу (Ветерани АТО/ООС здійснили, 2019). У вересні в одному зі сюжетів телевізійних новин розповідали про ветеранів АТО, які утворили на Гуцульщині реабілітаційно-відпочинковий табір, де колишні учасники російсько-української війни мали змогу відпочивати, збирати гриби, спілкуватися (Грубич, 2019). Журналістка Ірина Загородня в липні 2021 р. висвітлила у медіа метод «небесної реабілітації» ветеранів АТО – у Харкові пропонують не лише коротку мандрівку на літаках, а й стрибки з парашутами (звісно, під ретельним наглядом інструкторів). Лише цього року її пройшли 50 осіб (Загородня, 2021a). Журналістка Віка Ясинська розповіла про центр психологічної адаптації для ветеранів АТО і чинних військових «Бандерівський схрон», який у 2016 р. на Івано-Франківщині відкрив ветеран російсько-української війни Ігор Чернецький (Ясинська, 2022).

На кінець 2021 р. в Україні активно діяли сотні громадських організацій, спрямованих на допомогу ветеранам АТО/ООС. Журналістка Олена Барсукова особливо відзначила 10 громадських ініціатив та описала напрями їхньої діяльності. В її статті йшлося про Центр травматерапії «Повернення», який займався спеціалізованим лікуванням ПТСР і супутніх розладів, київську організацію «Veteran Hub» (юридична допомога ветеранам АТО), ініціативу «Воїну гідна праця» (допомога у працевлаштуванні ветеранів), львівську організацію «Veterans GO» (реабілітація та соціалізація через інклюзивні подорожі, альпінізм і пригоди), організацію «Veteranius» (залучення ветеранів до проведення курсів «молодого бійця»), ГО «Юридична сотня» (правова допомога учасникам російсько-української війни), ГО «Блакитний птах» (допомога ветеранам, які побували в полоні), Центр психічного здоров'я та тавмтерапії «Форпост», Центр реабілітації та реадптації «Ярміз», Перший жіночий ветеранський простір «РеХаб» (Барсукова, 2021).

На порталі «Цензор.нет» у вересні 2019 р. з'явився матеріал про роботу в с. Цибли на Київщині сучасного Українського державного медико-соціального центру ветеранів війни, який лікує ветеранів бойових дій на Сході України ще з 2014 р. За 5 років курс реабілітації в ньому пройшли понад 6 700 учасників АТО/ООС (Центр ветеранів-фронтовиків, 2019). Про роботу найсучаснішого Центру реабілітації учасників бойових дій у Луцьку розповіла журналістка Тетяна Хомич у березні 2021 р., зазначивши, що його будували близько 20 років (Хомич, 2021).

Не меншу увагу ЗМІ присвячували й питанням матеріального забезпечення ветеранів АТО, зокрема надання їм житла та земельних ділянок. Доволі часто на різних інформаційних ресурсах наводили інформацію про зловживання в цих питаннях, зокрема щодо надання землі. Так, у сюжеті «ТСН. Тиждень» 6 лютого 2022 р. повідомляли про проблеми з виділенням землі ветеранам АТО в Чернівцях: там депутати замість того, щоб задовольнити законні вимоги ветеранів, проголосували за виділення землі собі та своїм родичам. Тележурналісти заявили, що це проблема всієї країни і «військові роками сам на сам продовжують воювати з ворогом, який удома» (Хто краде, 2022; Кому дістається земля, 2022; Ярмола, 2022). Скандального забарвлення набув випадок у Запоріжжі, де ветеранам АТО/ООС виділили земельні ділянки, але виявилось, що на них вже облаштовано цвинтар і проводяться поховання померлих (На Запоріжжі, 2017). Земельні афери на Київщині, внаслідок яких ветерани АТО втратили значну кількість виділених їм ділянок, розслідував та висвітлив Андрій Бондаренко (Бондаренко, 2021). Повідомляли і про чиновника на Полтавщині, який брав хабарі від ветеранів за сприяння у виділенні їм земельних ділянок (Чиновник РДА, 2019).

Проблеми з отриманням квартири ветеранами АТО/ООС і членами їхніх сімей також цікавили журналістів та волонтерів. Так, Валерія Ковалінська 2020 р. опублікувала статтю про неотримання квартир кількома ветеранами АТО у Дніпрі (Ковалінська, 2020). Наталія Волосяцька розкрила специфічну юридичну колізію, яка склалася при приватизації житла ветераном АТО Ігорем Галушкою. Він отримав від держави понад 1 млн грн на придбання житла, купив його, однак не зміг приватизувати, оскільки забудовник вів три судові процеси. Проте без оформленого права власності органи соціального захисту могли вимагати повернення коштів державі (Волосяцька, 2022; Ветеран АТО купив квартиру, 2022).

Дещо рідше, але все ж потрапляла у фокус уваги українських медіа й інформація про отримання квартир ветеранами АТО. У січні 2018 р. з'явилося телевізійне повідомлення, що Львів перший серед українських міст побудував багатоповерхівку для ветеранів російсько-української війни. Двокімнатні квартири отримали 42 родини захисників України. Вартість будівлі сягнула 55 млн грн (Львів першим, 2018). Військовий кореспондент Геннадій Карпюк поінформував, що на 2018 р. заплановано виділити з Державного бюджету України 4 млрд грн на побудову житла для ветеранів АТО, а також на спорудження житла військовим (Карпюк, 2018). Щоправда, вже у травні 2018 р. з'явилася інформація, що КМУ виділив 300 млн грн на купівлю житла для родин воїнів АТО (Кабмін, 2018). На березень 2019 р. у черзі на отримання житла перебувало 19,5 тис. учасників бойових дій на Донбасі (У черзі, 2019). Улітку 2021 р. ЗМІ поширювали повідомлення про плани українського уряду забезпечити житлом 414 ветеранів-переселенців (Уряд цього року, 2021). Наприкінці 2021 р. транслювали заяву Президента Володимира Зеленського про надання у 2022 р. житла всім учасникам АТО/ООС, які цього потребують (Зеленський пообіцяв, 2021).

Ще один напрям розгортання масмедійного дискурсу щодо ветеранів АТО/ООС – *наголошення на їхніх успіхах щодо реінтеграції в цивільне життя*. ЗМІ особливо заторкували теми успіхів ветеранів у спортивному, мистецькому житті, підприємстві тощо. Поширеними стали повідомлення про перемоги наших ветеранів на різних спортивних змаганнях, зокрема «Іграх незламних» (Invictus Games). До прикладу, у лютому 2017 р. на порталі «Українська правда» з'явився матеріал Наталії Чурікової, Оксани Пашевич та Оксани Горбач про участь українських ветеранів в «Іграх незламних». Журналістки розповіли про колишніх бійців, які пройшли АТО: Юрія Писарчука, Володимира Яроху та Олександра Чуба. Кожен із них отримав важкі травми, однак зміг подолати біль і психічні обмеження, зайнятися спортом та показати чудові результати при відборі на міжнародні спортивні змагання для військовослужбовців і ветеранів з обмеженими фізичними можливостями, які мали відбутися восени 2017 р. у Торонто (Канада). Журналістки представили біографії трьох ветеранів, їхні поранення, лікування, реабілітацію – боротьбу за повноцінне життя. Один із головних меседжів матеріалу – «будь-яке обмеження перш за все в голові» (Чурікова, Пашкевич, Горбач, 2017). У травні 2018 р. ЗМІ повідомили, що Президент України підписав указ про створення системи спортивної реабілітації ветеранів АТО (Порошенко підписав указ, 2018).

Цікавим було повідомлення в липні 2016 р. про перший спортивний протез для героя АТО – колишнього командира взводу десантників Сергія Романовського, що втратив ногу в боях під Щастям. Він готувався до параолімпійських змагань із триатлону (Скалічені ветерани, 2016). Численні публікації на тему участі українських

ветеранів у спортивних змаганнях різного рівня продовжувалися і в наступні роки (Юрченко, 2016; «Ігри несорених», 2018; У Києві змагалися, 2019; Загородня, 2021b). Зокрема, привертая увагу футбольний турнір «Кубок Героїв АТО», фінал якого щороку (від 2014 р.) відбувався на стадіоні «Динамо» в Києві. У 2020 р. у ньому взяло участь 96 команд з усіх регіонів України (Мацюцька, 2020).

У листопаді 2021 р. телевізійні журналісти продемонстрували сюжет про ветерана АТО, мистця Руслана Кашаюка з Луцька, який малював ікони на склі і вишивав бісером. Він створив сотні портретних робіт, зокрема військових побратимів та волонтерів (Ветеран АТО, 2021). Ветеран АТО Валерій Ананьєв написав і видав книжку про війну «Сліди на дорозі», причому на січень 2019 р. було реалізовано вже 10 тис. примірників (Ветеран АТО, 2019).

Неодноразово в медіа з'являлися матеріали про активну підприємницьку діяльність ветеранів АТО. До прикладу, журналісти ТСН у межах проекту «Бізнес-фронт» у серпні 2018 р. розповіли п'ять історій українських ветеранів, яким вдалося відкрити й успішно вести свій бізнес (Бізнес-фронт, 2018). Того ж року на «Цензор.нет» з'явилася розповідь про одесита Олександра Доброжанського, ветерана АТО, який зайнявся виробництвом швейцарського сиру (Ветеран АТО, 2018).

Деякі випадки *девіантної, асоціальної поведінки* ветеранів АТО/ООС також ставали об'єктом уваги масмедіа. ЗМІ повідомляли про випадки бійок, використання зброї з метою залякування тощо. Так, у серпні 2019 р. висвітлювали затримання ветерана АТО Володимира Регеші, який поранив журналіста Володимира Рунця (У Києві судитимуть, 2019). У вересні було затримано ветерана АТО Олексія Белька, який погрожував підірвати міст Метро в Києві («Мінер», 2019). Упродовж декількох наступних місяців в українських масмедіа з'являлися повідомлення про долю затриманого, зокрема й те, що Міністерство у справах ветеранів має намір захищати інтереси О. Белька, а також про вимоги прокуратури відправити «мінера» на примусове психіатричне лікування.

У серпні 2021 р. набув розголосу випадок, коли ветеран російсько-української війни Володимир Прохнич проніс до будівлі КМУ гранату. Його було затримано й ув'язнено, однак справа набула розголосу, оскільки, як повідомила пресслужба Міністерства у справах ветеранів, російські пропагандивні ресурси висвітли інцидент у своїй звичній манері, намагаючись сформувати нагетивний образ захисників України (Несчетна, 2021). Треба наголосити, що В. Прохнич раніше був сапером у батальйоні «Айдар», нагороджений президентом П. Порошенком орденом «За мужність» III ступеня.

Серед проблем, які обговорювали в українських медіа впродовж 2014–2022 рр. було й домашнє насильство з боку ветеранів АТО/ООС. Наталія Музика наводила дані дослідження 2020 р., згідно з яким майже кожна четверта жінка стикнулася з такими виявами, як лайка, нецензурні вислови на її адресу або застосування щодо неї фізичної сили. Тільки 50 % із постраждалих зверталися по допомогу, переважно до психолога, і лише зрідка – до поліції та лікарні. Авторка рекомендувала проводити широкі інформаційні кампанії на місцевому рівні, під час яких інформувати жінок щодо їхніх прав, пільг і механізмів їх отримання. Крім того, вона наголосила на потребі посилювати позитивний образ ветерана, щоб уникнути формування стереотипного враження про ветеранів АТО/ООС як потенційних ініціаторів домашнього насильства (Музика, 2020).

Водночас ЗМІ висвітлювали й випадки нападів на ветеранів АТО, зокрема у 2017 р. справа побиття «тітушками» ветерана російсько-української війни у Дніпрі (У Дніпрі, 2017). На початку травня 2018 р. у Києві невідомі напали на ветерана АТО, захисника Донецького аеропорту Дмитра Вербича (Невідомі напали, 2018). Українські ЗМІ негативно відреагували на заяву ведучого телеканалу «NewsOne» В'ячеслава Піховшека, який прирівняв УБД на Донбасі до вбивць (Піховшек, 2018). У Львові 16 листопада 2020 р. троє поліцейських напали на двох ветеранів АТО і побили їх. Завдяки розголосу у ЗМІ нападників було звільнено із правоохоронних органів (Руда, 2020). У травні 2020 р. біля ставка на Житомирщині було вбито сімох ветеранів АТО. За цієї справою стежили провідні медіа України, публікуючи статті та поширюючи телевізійні сюжети (Житомирський суд, 2020).

Водночас у масмедіа висвітлювали й *вияви громадської та політичної діяльності* ветеранів АТО/ООС. Особливого розголосу у 2016–2017 рр. набула акція блокування торгівлі вугіллям із тимчасово окупованими територіями Луганської і Донецької обл. У ній брали участь і ветерани АТО (Ветерани АТО пригрозили, 2017). Протестували ветерани й проти імпорту вугілля з Росії у лютому 2020 р. (Під Кабміном, 2020). ГО ветеранів АТО у 2017 р. виступили проти незрозумілого та непрозорого розподілу державних грошей між т. зв. «громадськими ветеранськими організаціями». З'ясувалося, що їх значна частина потрапляє до сумнівних ветеранських організацій, які на державні гроші проводять в Україні проросійські акції, зокрема марш «Безсмертного полку» (Журналісти з'ясували, 2017). Зрештою, Міністерство соціальної політики провело перевірку використання коштів організаціями ветеранів (Ковальська, 2018).

Неодноразово повідомляли і про менш масштабні, але резонансні ініціативи. Так, у травні 2016 р. ветерани АТО в Івано-Франківську висунули ініціативу відправити міського голову у відставку через невирішення питання щодо надання землі УБД (У Івано-Франківську, 2016). У вересні ветерани АТО пікетували міськраду в Запоріжжі через конфлікт із водіями маршрутних автобусів, які відмовлялися виконувати норму закону про безкоштовний проїзд для УБД (У Запоріжжі, 2016). У грудні 2016 р. Спілка ветеранів АТО приготувала і надіслала подарунки до дня Святого Миколая понад 300 дітям своїх загиблих побратимів (Ветерани АТО здійснили мрії, 2016). У березні 2017 р. ветерани АТО зареєстрували на сайті Президента України петицію з вимогою позбавити співачку Світлану Лободу звання заслуженої артистки України (Ветерани АТО вимагають, 2017). На початку 2018 р. освітяни, які брали участь у бойових діях на Сході України, розробили методичку проведення уроків патріотизму для учнів київських шкіл (Ветерани АТО розробили методичку, 2018). У березні того ж року ветерани виступили з вимогою до Президента України провести прозорий конкурс голови Державної служби України у справах ветеранів війни й учасників АТО («Ми вимагаємо...», 2018). У листопаді 2018 р. тисячі ветеранів АТО і громадських активістів прийшли під будівлю КМУ з вимогою створення окремого Міністерства у справах ветеранів (Ветерани вийшли, 2018). Миколаївська обласна спілка ветеранів АТО регулярно проводила конференції організацій УБД. 12 квітня 2018 р. відбулася четверта така, на ній передусім обговорювали питання правового й соціального захисту ветеранів (У Миколаєві, 2018). На початку 2019 р. у ЗМІ наведено приклад ветеранів АТО, які в с. Пустовійтівка Сумської обл., де не було дільничного поліцейського, організували «нічну варту» для боротьби з підлітковим алкоголізмом та хуліганством (Солодовник, 2019). Активно виступали ветерани АТО і за звільнення з італійської в'язниці нацгвардійця Віталія Марківа («Я теж...», 2019).

Наводили й інші приклади патріотизму ветеранів АТО. Зокрема, у 2018 р. медіа повідомляли про навчання резервістів в Україні, куди першими прибули саме ветерани російсько-української війни (Хоцянівська, 2018). Зауважу, що події відбувалися наприкінці 2018 р., коли президент П. Порошенко оголосив воєнний стан в Україні. Тож першими, до кого звернувся Верховний головнокомандувач, були саме ветерани АТО (Порошенко, 2018). Медіапростір України в цей час був наповнений матеріалами про переслідування ветеранів АТО з боку владних органів. Сайт «Цензор.нет» у 2017 р. оприлюднив матеріали справи щодо обвинувачення старшого солдата Бердянського прикордонного загону Сергія Колмогорова, який за вироком Приморського районного суду й Апеляційного суду Донецької обл. отримав 13 років ув'язнення за участь у 2014 р. у запеклих боях у секторі «М» та виконання свого військового обов'язку (Прикордонника, 2017).

Отже, в українському медійному просторі у 2014–2022 рр. сформувалося декілька дискурсів, пов'язаних із ветеранами АТО: правове становище; соціальний захист; реінтеграція до повсякденного цивільного життя; переслідування ветеранів; девіації ветеранів. Висвітлюючи правове становище ветеранів АТО/ООС, українські ЗМІ аналізували законодавство України щодо УБД, державну політику зі створення інституцій та служб, спрямованих на допомогу учасникам і ветеранам АТО, затвердження урядових цільових програм реабілітації та реадаптації ветеранів війни. Характеризуючи чисельність ветеранів, масмедіа не оминали увагою й численні випадки неправомірного набуття статусу УБД службовцями різних державних органів. Найбільше увагу ЗМІ привертало питання соціального захисту ветеранів АТО/ООС, зокрема фінансові виплати, матеріальна підтримка (вирішення житлових проблем), фізична та психологічна реабілітація тощо. Доволі часто йшлося про пільги для ветеранів, грошову допомогу від держави, протезування поранених бійців, наданням їм житла та земельних ділянок. Доволі значний сегмент повідомлень у масмедійному просторі України стосувався активної участі громадського сектора суспільства в підтримці ветеранів АТО/ООС та їхніх сімей. Одним із головних питань, які активно обговорювали майже від початку сучасної російсько-української війни, стала психологічна адаптація ветеранів АТО. Ще один напрям розгортання масмедійного дискурсу щодо ветеранів АТО/ООС – підкреслення їхніх успіхів щодо реінтеграції в цивільне життя. ЗМІ особливо підносили теми успіхів ветеранів у спортивному, мистецькому житті, підприємстві тощо. Деякі випадки девіантної, асоціальної поведінки ветеранів АТО/ООС також ставали об'єктом їхньої уваги. Повідомляли і про випадки бійок, використання зброї з метою залякування тощо. Водночас висвітлювали й вияви громадської та політичної діяльності ветеранів АТО/ООС.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

421 учасник АТО отримав необхідне протезування в 2017 році, ще 150 осіб потребують його, – Мальцев. (2017). https://m.censor.net/ua/news/454987/421_uchasnyk_ato_otrymav_neobhidne_protezuвання_v_2017_rotsi_sche_150_osib_potrebuyut_yiogo_maltsev

500 військовослужбовцям провели за кордоном складні операції з протезування, – офіс Уповноваженого президента з питань реабілітації учасників АТО. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3090294/500_viyiskovoslujbovtvsyam_provvely_zakordonom_skladni_operatsiyi_z_protezuвання_ofis_upovnovajenogo

Активісти розробили проект для бійців АТО, що допоможе отримати житло та роботу. (2015). <https://tsn.ua/ukrayina/aktivisti-rozrobili-proekt-dlya-biyciv-ato-schodopomozhe-otrimati-zhitlo-ta-robotu-470851.html>

Артеменко, А., Батаєва, К. (2022). *Мілітарна ідентичність та соціальна адаптація ветеранів АТО/ООС: монографія.* Харків.

Барсукова, О. (2021). *Повернутися з війни: 10 ініціатив для захисників і захисниць України.* <https://life.prawda.com.ua/society/2021/10/14/246215/>

Бізнес-фронт. П'ять історій учасників АТО, які відкрили свою справу. (2018). https://tsn.ua/special-projects/business_front/

Бондаренко, А. (2021). *Земельні афери: як «заїжджають до раю» на спинах героїв АТО.* <https://biz.censor.net/r3275364>

В Україні з'явиться перший комплексний Центр адаптації ветеранів АТО. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-z-yavitsya-pershiiy-kompleksniy-centr-adaptaciyi-veteraniv-ato-687829.html>

В Україні запрацював ще один сайт, через який можна допомогти родинам загиблих воїнів. (2016). <https://life.prawda.com.ua/society/2016/06/2/213182/>

В Україні збираються створити міністерство, яке опікуватиметься ветеранами АТО. (2017). <https://tsn.ua/politika/v-ukrayini-zbirayutsya-stvoriti-ministerstvo-yake-opikuvatimetsya-veteranami-ato-960203.html>

В Україні протезували першого бійця АТО. (2014). <https://tsn.ua/video/video-novini/v-ukrayini-protezuvali-pershogo-biycya-ato.html>

В Україні створили реєстр суїцидів серед демобілізованих АТОвців. (2017). <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-stvorili-reyestr-suyicidiv-sered-demobilizovanih-atovciv-993015.html>

В Україні створюють єдиний реєстр ветеранів, а в регіонах відкриють Ветеранські простори. (2019). <https://tsn.ua/politika/v-ukrayini-stvoryat-yediniy-reyestr-veteraniv-a-v-regionah-vidkriyut-veteranski-prostori-1425993.html>

Вербицька, А. (2021). *Соціально-економічний механізм реінтеграції ветеранів АТО/ООС у сфері соціального захисту. Проблеми і перспективи економіки та управління, 2(26), 48–56.*

Ветеран АТО Валерій Ананьєв написав і видав книжку про війну «Сліди на дорозі» без допомоги видавництва, продано вже 10 тисяч примірників. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3108134/veteran_ato_valeriyi_ananyev_napysav_i_vydav_knyjku_pro_viyinu_slidy_na_dorozi_bez_dopomogy_vydavnystva

Ветеран АТО почав виробництво швейцарського сиру в наймолодшій німецькій колонії України. (2018). https://m.censor.net/ua/photo_news/3082539/veteran_ato_pochav_vyrobnystvo_shveytsarskogo_syru_v_nayimolodshiyi_nimetskiyi_koloniyi_ukrayiny_fotoreportaj

Ветеран АТО, який захопився малюванням картин після війни. (2016). <https://tsn.ua/video/video-novini/veteran-ato-yakiy-zahopivsya-malyuvannya-kartin-pislya-viyini.html>

Ветеранам АТО подарували 300 квитків на зустріч із легендарним Ніком Вуйчичем. (2016). https://m.censor.net/ua/blogs/1101551/veteranam_ato_podarovali_300_kvitkv_na_zustrch_z_legendarnim_nkom_vuyichichem

Ветерани АТО вимагають у Президента позбавити Світлану Лободу звання Заслуженої артистки України. (2017). <https://tsn.ua/glamur/veterani-ato-vimagayut->

u-prezidenta-pozbaviti-svitlanu-lobodu-zvannya-zasluzhenoyi-artistki-ukrayini-892554.html

Ветерани АТО здійснили мрії дітей своїх побратимів, які загинули на сході. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/veterani-ato-zdiysnili-mriyi-ditey-svoyih-pobratimiv-yaki-zaginuli-na-shodi-849884.html>

Ветерани АТО пригрозили заблокувати всі проходи Луганської і Донецької області. (2017). <https://tsn.ua/ato/veterani-ato-prigrozili-zablokuvati-vsi-prohodi-luganskoyi-i-doneckoyi-oblasti-871440.html>

Ветерани АТО розробили методику уроків патріотизму для шкіл, застосовувати її почнуть із вересня в Києві. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3059685/veterany_ato_rozrobyly_metodyku_urokiv_patriotyizmu_dlya_shkil_zastosovuvaty_yiyi_pochnut_iz_veresnya

Ветерани АТО/ООС здійснили нічний парашутний десант на Говерлу. (2019). <https://tsn.ua/ukrayina/veterani-ato-oos-zdiysnili-nichniy-parashutniy-desant-na-goverlu-1397349.html>

Ветерани вийшли під Кабмін вимагати створення свого міністерства. (2018). <https://tsn.ua/ukrayina/veterani-viyshli-pid-kabmin-vimagati-stvorennya-svogo-ministerstva-1245612.html>

Волосецька, Н. (2022). *Юридична колізія: чому держава може позбавити ветерана АТО подарованого мільйона гривень на купівлю житла.* <https://tsn.ua/exclusive/yuridichna-koliziya-chomu-derzhava-mozhe-pozbaviti-veterana-ato-podarovanogo-milyona-griven-na-kupivlyu-zhitla-1955656.html>

Ветеран АТО купив квартиру за гроші від держави, проте житло досі не його. (2022). <https://www.youtube.com/watch?v=r4TZ3nMEkI8>

Вояки АТО без кінцівок попросили в Яценюка закордонні протези. (2014). <https://tsn.ua/ukrayina/voiyaki-ato-bez-kincivok-poprosili-v-yacenyuka-zakordonni-protezi-362759.html>

Грубич, К. (2019). *Грибна рота України: як ветерани АТО створили у Карпатах спільну справу та проходять там реабілітацію.* <https://tsn.ua/ukrayina/gribna-rota-ukrayini-yak-veterani-ato-stvorili-u-karpatah-spilnu-spravu-ta-prohodyat-tam-reabilitaciyu-1411545.html>

Дейнега, В. (2015). *Ветерани АТО просять не присваивать статус УБД тьловикам и туристам.* https://censor.net/ru/blogs/1100706/veterany_ato_prosyat_ne_prisvaivat_status_ubd_tylovikam_i_turistam

Екс-військовослужбовець 93-ї бригади Олег Борисов, який воював під Іловайськом, не може з 2015 року оформити статус учасника бойових дій. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3125094/eksviyiskovoslujbovets_93yi_brygady_oleg_borysov_yakuui_voyuvav_pid_ilovayiskom_ne_moje_z_2015_roku

Житомирський суд завтра розглядатиме резонансну справу вбивці сімох ветеранів АТО Захаренка. (2020). <https://censor.net/ua/p3443964>

Журналісти з'ясували, на що витрачають держкошти скандальні ветеранські організації. (2017). <https://tsn.ua/groshi/zhurnalisti-z-yasovali-na-scho-vitrachayut-derzhkoshti-skandalni-veteranski-organizaciyi-903737.html>

Загородня, І. (2021а). *Реабілітація в небі: 50 ветеранів АТО літали над Харківською областю.* <https://tsn.ua/ukrayina/reabilitaciya-v-nebi-50-veteraniv-ato-litali-nad-harkivskoyu-oblastyu-1827604.html>

Загородня, І. (2021b). *Зі спорядженням арміїця вагою понад 30 кг: ветеран АТО здолав 10-кілометрову дистанцію марафону*. <https://tsn.ua/ukrayina/zi-sporiadzhenni-armiysya-vagoyu-ponad-30-kg-veteran-ato-zdolav-10-kilometrovu-distanciyu-marafonu-1880362.html>

Звягінцева, М. (2019). *Щорічна виплата й щорічні проблеми ветеранів*. <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/05/4/7292426/>

Зеленський пообіцяв квартири всім ветеранам АТО й ООС. (2021). <https://www.telegraf.in.ua/kremenchug/10100212-zelenskij-poobicjav-kvartiri-vsime-veteranam-ato-j-oos.html>

«Ігри нескорених»: 15 членів національної команди будуть змагатись в 6 видах спорту. (2017). <https://prm.ua/igri-neskorenih-15-chleniv-natsionalnoyi-komandi-budut-zmagatis-v-6-vidah-sportu/>

Кабмін виділив 300 млн грн на закупівлю житла для сімей воїнів АТО. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3066429/kabmin_vydilyv_300 mln_grn_na_zakupivlyu_jytla_dlya_simeyi_voyniv_ato

Кабмін виділив близько 13,9 млн грн одноразової допомоги сім'ям загиблих та учасникам АТО, які отримали інвалідність. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3130677/kabmin_vydilyv_blyzko_139 mln_grn_odnorazovoyi_dopomogy_simyam_zagybylyh_ta_uchasnykam_ato_yaki_otrymaly

Калмикова, Н. (2022). *Вони віддають себе Україні. Як держава підтримує ветеранів і їхні сім'ї?* <https://life.pravda.com.ua/columns/2022/10/18/250892/>

Карпюк, Г. (2018). *У військових з'явиться 200 тисяч квадратних метрів квартирного щастя*. https://m.censor.net/ua/blogs/3053185/u_vyiskovih_zyavitsya_200_tisyach_kvadratnih_metriv_kvartirnogo_schastya

Кіндратів, Н. (2020). *Фізично вдома, а думками – на війні: як ми з татом переживаємо його посттравматичний стресовий розлад*. <https://life.pravda.com.ua/society/2020/05/15/240996/>

Ковалінська, В. (2020). *Квадратні метри для армії: у Дніпрі ветерани АТО не отримали квартир*. <https://tsn.ua/ukrayina/kvadratni-metri-dlya-armiyi-u-dnipro-veterani-ato-ne-otrimali-kvartiri-1670344.html>

Ковальська, Н. (2018). *В Україні починається перевірка використання коштів ветеранськими організаціями*. <https://tsn.ua/groshi/v-ukrayini-pochinayetsya-perevirka-vikoristannya-koshtiv-veteranskimi-organizacijami-925037.html>

Кому дістається земля, обіцяна українським ветеранам. (2022). <https://tsn.ua/video/video-novini/komu-distayetsya-zemlya-obicyana-ukrayinskim-veteranam.html>

Кондратенко, О. (2015). *Загальні засади нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їх сімей*. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*, 4, 113–120.

Кириченко, А. (2016). *Нормативно-правові механізми забезпечення медико-соціального захисту учасників АТО в Україні*. *Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика*, 25, 435–444.

Кумка, А. (2016). *Хто «дискредитує» Держслужбу у справах ветеранів війни та учасників АТО?* https://m.censor.net/ua/blogs/1102179/hto_diskreditu_derjavnu_slujbu_ukrani_u_spravah_veteranv_vyini_ta_uchasnikv_antiteroristichno_operats

Львів першим з українських міст побудував багатопверхівку для ветеранів АТО. (2018). <https://tsn.ua/ukrayina/lviv-pershim-z-ukrayinskih-mist-pobuduvav-bagatoverhivku-dlya-veteraniv-ato-1096480.html>

Магасова, А. (2018). Самогубства серед військових у зоні АТО та ветеранів – наскільки масштабною є проблема та чи вдається її вирішувати? <https://www.dw.com/uk/a-43548220>

Максименко, О. (2016). «Без броні» і вагань. Соцідаптація воїнів АТО. <https://life.pravda.com.ua/society/2016/01/22/206901/>

Мацюцька, О. (2020). Суперники на полі, але побратими в окопах: як минув шостий фінал Кубка Героїв АТО. <https://tsn.ua/ato/superniki-na-poli-ale-pobratimi-v-okorah-yak-minuv-shostiy-final-kubka-geroiv-ato-1645702.html>

«Ми вимагаємо провести відкритий і прозорий конкурс», – ветерани АТО звернулися до Порошенка з питання обрання глави Держслужби у справах ветеранів. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3057985/my_vumagayemo_provesty_vidkrytyi_i_prozoryi_konkurs_veteraniv_ato_zvernulyysya_do_poroshenka_z_pytannya

«Мінер» моста Метро попросив пробачення в киян, йому не висуватимуть підозру в підготовці теракту. (2019). https://lb.ua/news/2019/09/19/437743_miner_mosta_metro_izvinilsya_pered.html

Музика, Н. (2020). Непомітні та незахищені: як живеться дружинам та матерям воїнів АТО/ООС. <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/12/9/243329/>

Музика, Н. (2021). Витягнути війну з воїнів: що стоїть за посттравматичним стресовим розладом. <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/02/15/243909/>

На Запоріжжі учасникам АТО виділили земельні ділянки на цвинтарі. (2017). <https://tsn.ua/ukrayina/na-zaporizhzhii-uchasnikam-ato-vidilili-zemelni-dilyanki-na-cvintari-1049975.html>

На які пільги мають право учасники АТО? (2014). <https://tsn.ua/blogi/themes/law/pilgi-dlya-uchasnikiv-ato-361373.html>

Невідомі напали на ветерана АТО, учасника оборони ДАП Вербича в Києві. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3064253/nevidomi_napaly_na_veterana_ato_uchasnyka_oborony_dap_verbycha_v_kyuevi

Несчетна, С. (2021). У Мінветеранів закликають не поспішати з висновками через інцидент з ветераном АТО в Кабміні. <https://kyiv.tsn.ua/u-minveteraniv-zaklikayut-ne-pospishati-z-visnovkami-cherez-incident-z-veteranom-ato-v-kabmini-1839409.html>

Під Кабміном мітингували шахтарі й ветерани АТО, вимагаючи припинити імпорт вугілля з Росії. (2020). <https://tsn.ua/ukrayina/pid-kabminom-mitingovali-shahtariy-veteraniv-ato-yaki-vimagali-priviniti-import-vugillya-z-rosiyi-1495848.html>

Пільги бійців АТО: як їх отримати. (2015). <https://www.pravda.com.ua/news/2015/01/29/7056793/>

Піховшек в ефірі NewsOne прирівняв усіх ветеранів АТО до вбивць: Масі Найєм вимагає від ведучого вибачитися перед військовослужбовцями. (2018). https://censor.net/ua/video_news/3088323/pihovshek_v_efiri_newsone_pryrivnyav_usih_veteraniv_ato_do_vbyvts_masi_naiyem_vumagaye_vid_veduchogo

Письменна, О. П., Пінчук, Р. В. (2019). Правовий захист учасників бойових дій та ветеранів війни. *Актуальні проблеми держави і права*, 83, 168–172. https://m.censor.net/ua/video_news/3088323/pihovshek_v_efiri_newsone_pryrivnyav_usih_veteraniv_ato_do_vbyvts_masi_naiyem_vumagaye_vid_veduchogo

Понад 500 українських військових скоїли суїцид за час війни – Богомолець. (2017). <https://tsn.ua/ato/ponad-500-ukrayinskih-viyskovih-skoyili-suyicid-za-chas-viyni-bogomolec-993240.html>

Порошенко закликав ветеранів АТО «бути напоготові». (2018). <https://tsn.ua/tsikavinki/poroshenko-zaklikav-veteraniv-ato-buti-napogotovi-1255077.html>

Порошенко підписав закон про гарантії соцзахисту бійцям АТО. (2015). <https://tsn.ua/politika/poroshenko-pidpisav-zakon-pro-garantiyi-soczahistu-biytsyam-ato-424807.html>

Порошенко підписав указ про створення системи спортивної реабілітації ветеранів АТО. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3065758/poroshenko_pidpysav_ukaz_pro_stvorennnya_systemy_sportyvnoyi_reabilitatsiyi_veteraniv_ato

Порошенко прирівняв військових АТО до учасників бойових дій. (2014). <https://tsn.ua/politika/poroshenko-pririvnyav-viyskovih-ato-do-uchasnikiv-bojovih-diy-359422.html>

Прикордонника в Маріуполі посадили на 13 років за стрільяну по автомобілю сепаратиста, що проривався через блокпост. (2017). https://m.censor.net/ua/photo_news/460817/prykordonnyka_v_mariupoli_posadyly_na_13_rokiv_za_strilyanynu_po_avtomobilyu_separatysta_scho_proryvavsya

Про затвердження Державної цільової програми з медичної, фізичної реабілітації та психосоціальної реадптації постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, на період до 2023 року (Постанова КМУ від 05.12.2018 р. № 1021). (2018). *Верховна Рада України.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2018-%D0%BF#Text>

Про утворення Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції (Постанова КМУ від 11.08.2014 № 326). (2014). *Верховна Рада України.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2014-%D0%BF#Text>

Рада дозволила учасникам АТО безкоштовно лікуватися в елітній «Феофанії». (2014). <https://tsn.ua/politika/rada-dozvolila-uchasnikam-ato-bezkoshtovno-likuvatisya-v-ELITNIY-feofaniyi-352121.html>

Рада ухвалила закон про створення єдиної бази ветеранів. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3110523/rada_uhvalyla_zakon_pro_stvorennnya_yedynoyi_bazy_veteraniv

Реформа підтримки ветеранів. (2020). <https://www.kmu.gov.ua/reformi/bezpeka-ta-oborona/reforma-pidtrimki-veteraniv>

Руда, О. (2020). *Пропонували «порішати баблом»: двох поліцейських, які побили ветеранів АТО у Львові, звільнили.* <https://tsn.ua/ukrayina/proponovali-porishati-bablom-dvoh-policeyskih-yaki-pobili-veteraniv-ato-u-lvovi-zvilnini-1670449.html>

Сім'ям загиблих воїнів АТО можна надіслати листівку до свята. (2015). <https://life.pravda.com.ua/society/2015/12/24/205411/>

Скалічені ветерани АТО створюють спортивну команду параолімпійців. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/skalicheni-veterani-ato-stvoryuyut-sportivnu-komandu-paraolimpiyiv-684704.html>

Солодовник, О. (2019). *На Сумщині у селі, де звільнився дільничний, ветерани АТО організували власний патруль.* <https://tsn.ua/ukrayina/na-sumschini-u-seli-de-zvilnivsya-dilnichnij-veterani-ato-organizuvali-vlasniy-patru-1306926.html>

Статус учасника бойових дій отримали майже 250 тис. учасників АТО. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/status-uchasnika-boyouvih-diy-otrimali-mayzhe-250-tis-uchasnikiv-ato-714799.html>

Статус учасника бойових дій отримали 326 тис. учасників АТО. (2018). <https://censor.net/ua/n3047960>

Титиш, Г. (2015а). *Велика сім'я. Як волонтери допомагають родинам військових.* <https://life.pravda.com.ua/society/2015/11/20/203481/>

Титиш, Г. (2015б). *З великою любов'ю. Волонтер Іван Богдан про спосіб допомоги дітям загиблих воїнів.* <https://life.pravda.com.ua/society/2015/12/21/205043/>

Третьякова, Г. (2023). *Яким має бути новий закон про ветеранську політику? У Раді розробили новий законопроект про соціальну підтримку ветеранів. У чому його суть і чому державі важливо змінити підхід у цій сфері?* <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/08/28/703641/>

У Дніпрі заарештували першого «тітушку», що брав участь у побитті ветеранів АТО. (2017). <https://tsn.ua/ukrayina/u-dnipri-zaareshtovali-pershogo-titushku-scho-brav-uchast-u-pobitti-veteraniv-ato-927955.html>

У Запоріжжі бійці АТО вийшли до міськради через конфлікт із маршрутниками. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/u-zaporizhzhzi-biyci-ato-viyshli-do-miskradi-cherez-konflikt-iz-marshrutnikami-752243.html>

У Івано-Франківську сотні ветеранів АТО збираються ініціювати імпічмент меру. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/u-ivano-frankivsku-sotni-veteraniv-ato-zbirayutsya-iniciyuvati-impichment-meru-645549.html>

У Києві змагалися ветерани АТО. (2019). <https://glavcom.ua/sport/news/u-kijevizmagalisya-veterani-ato-foto-625337.html>

У Києві судитимуть ветерана АТО Регешу, який прострелив ногу журналісту Рунцю. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3141862/u_kyuevi_sudytymut_veterana_ato_regeshu_yakuui_prostrelyv_nogu_jurnalistu_runtsyu

У Миколаєві 12 квітня збираються АТОВці. (2018). <https://tsn.ua/ato/u-mikolayevi-12-kvitnya-zbirayutsya-atoshniki-1138272.html>

У черзі на отримання житла стоять 19,5 тис. учасників бойових дій на Донбасі, – Фріз. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3118956/u_cherzi_na_otrymannya_jytla_stoyat_195_tys_uchasnykiv_boyiovih_diyi_na_donbasi_friz

Уряд виділив 7 млн. гривень на протези пораненим бійцям АТО. (2014). <https://tsn.ua/ukrayina/uryad-vidiliv-7-mln-griven-na-protezi-poranenim-biycyam-ato-374874.html>

Уряд цього року планує забезпечити власним житлом щонайменше 400 ветеранів-переселенців. (2021). <https://tsn.ua/ukrayina/uryad-cogo-roku-planuye-zabezpechiti-vlasnim-zhitlom-schonaymenshe-400-veteraniv-pereselenciv-1831381.html>

Хомич, Т. (2021). *Реабілітація ветеранів війни та надсучасний перинатальний центр: у Луцьку ділилися досвідом з депутатами з інших регіонів.* <https://tsn.ua/exclusive/reabilitaciya-veteraniv-viyini-ta-nadsuchasniy-perinatalniy-centr-u-lucku-dililisy-dosvidom-z-deputatami-z-inshih-regioniv-1753300.html>

Хоцянівська, А. (2018). *«Ми потрібні, тому ми тут»: перші резервісти-ветерани АТО вже вирушили на полігони.* <https://tsn.ua/ukrayina/mi-potribni-tomu-mi-tut-persh-rezervisti-veterani-ato-vzhe-viruslili-na-poligoni-1259622.html>

Хоцянівська, А. (2019). У міністерстві готують програму щодо реабілітації воїнів: 90 % потребують психологічної підтримки. <https://tsn.ua/ukrayina/u-ministerstvi-gotuyut-programu-schodo-reabilitaciyi-voyiniv-90-potrebuyut-psihologichnoyi-pidtrimki-1414668.html>

Хто краде ветеранські сотки: як привласнюють земельні ділянки учасників АТО. (2022). <https://tsn.ua/exclusive/hto-krade-veteranski-sotki-yak-privlasnyut-zemelni-dilyanki-uchasnikiv-ato-1970707.html>;

Центр ветеранів-фронтовиків у селі Циблі на Київщині запрошує на реабілітацію учасників АТО/ООС. (2019). https://censor.net/ua/news/3146249/tsentr-veteranivfrontovykiv_u_seli_tsybli_na_kyuyivschyni_zaprosnyue_na_reabilitatsiyu_uchasnykiv_atoos

Чиновник РДА на Полтавщині одержав 45 тис. грн хабарів від учасників бойових дій за сприяння у виділенні землі, – СБУ. (2019). <https://censor.net/ua/n3124426>

Чурикова, Н., Пашкевич, О., Горбач О. (2017). Ігри незламних. Ветерани АТО про обмеження, які лише в голові. <https://lifepravda.com.ua/society/2017/02/8/222499/>

Юрченко, Н. (2016). «Ігри нескорених». Ти, що вже перемогли. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2309086-igri-neskorenih-ti-so-vze-peremogli.html>

Ярмола, Н. (2022). Поки ветерани АТО/ООС на Буковині марно чекають на отримання землі, місцеві депутати вже стали земельними магнатами. <https://tsn.ua/exclusive/poki-veterani-ato-oos-na-bukovini-marno-chekayut-na-otrimannya-zemli-miscevi-deputati-vzhe-stali-zemelnimi-magnatami-1964413.html>

Ясинська, В. (2022). Керівник будинку ветерана «Бандерівській схрон» Ігор Чернецький: «Ми ніколи не знаємо з ким, коли і в якій формі “вилізуть” наслідки війни». <https://censor.net/ru/r3309910>

Ясинський, С. (2019). Реабілітація ветеранів: що відчувають українські захисники та як їм допомагають адаптуватись після війни. <https://tsn.ua/ukrayina/reabilitaciya-veteraniv-scho-vidchuvayut-ukrayinski-zahisniki-ta-yak-yim-dopomagayut-adaptuvatis-pislya-vijni-1422426.html>

«Я теж Віталій Марків», – нацгвардійці і ветерани АТО виступили на підтримку засудженого в Італії українця. (2019). https://m.censor.net/ua/video_news/3137379/ya_tej_vitaliyi_markiv_natsgvardiyitsi_i_veterany_ato_vystupyly_na_pidtrymku_zasudjenogo_v_italiyi_ukrayintsya

Martsenyuk, T., & Kvit, A. (2022). Successes and Challenges of ATO/JFO Veterans' Involvement in the Public and Political Life of Ukraine. *Наукові записки НаУКМА. Соціологія*, 5, 50–59.

REFERENCES

421 учасник АТО отримав необхідне протезування в 2017 році, ще 150 осіб потребують його, – Мaltsev. (2017). https://m.censor.net/ua/news/454987/421_uchasnyk_ato_otrymav_neobhidne_protvezuvannya_v_2017_rotsi_sche_150_osib_potrebuyut_yiogo_maltsev (in Ukrainian).

500 військовослужбовців проveli за кордон складні операції з протезування, – офіс Уповноваженого президента з питань реабілітації учасників АТО. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3090294/500_viyiskovoslujbovtস্যam_provety_za_kordonom_skladni_operatsiyi_z_protvezuvannya_ofis_upovnovajenogo (in Ukrainian).

Aktivisty rozroblyli projekt dlia biitsiv ATO, shcho dopomozhe otrymaty zhytlo ta robotu. (2015). <https://tsn.ua/ukrayina/aktivisti-rozrobili-proekt-dlya-biyciv-ato-scho-dopomozhe-otrimati-zhitlo-ta-robotu-470851.html> (in Ukrainian).

Artemenko, A., & Bataieva, K. (2022). *Militarna identychnist ta sotsialna adaptatsiia veteraniv ATO/OOS: monohrafiia.* Kharkiv (in Ukrainian).

Barsukova, O. (2021). *Povernutysia z viiny: 10 initsiatyv dlia zakhysnykiv i zakhysnyts Ukrainy.* <https://life.pravda.com.ua/society/2021/10/14/246215/> (in Ukrainian).

Biznes-front. Piat istorii uchasnykiv ATO, yaki vidkryly svoiu spravu. (2018). https://tsn.ua/special-projects/business_front/ (in Ukrainian).

Bondarenko, A. (2021). *Zemelni afery: yak «zaizhdzhaiut do raiu» na spynakh heroiv ATO.* <https://biz.censor.net/r3275364> (in Ukrainian).

V Ukraini z'avytsia pershyi kompleksnyi Tsentri adaptatsii veteraniv ATO. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-z-yavitsya-pershiy-kompleksniy-centr-adaptaciyi-veteraniv-ato-687829.html> (in Ukrainian).

V Ukraini zapratsiuвав shche odyin sait, cherez yakyyi mozhna dopomohty rodynam zahyblykh voyniv. (2016). <https://life.pravda.com.ua/society/2016/06/2/213182/> (in Ukrainian).

V Ukraini zbyraiutsia stvoryty ministerstvo, yake opikuvatymetsia veteranamy ATO. (2017). <https://tsn.ua/politika/v-ukrayini-zbirayutsya-stvoriti-ministerstvo-yake-opikuvatymetsya-veteranami-ato-960203.html> (in Ukrainian).

V Ukraini protezuvaly pershoho biitsia ATO. (2014). <https://tsn.ua/video/video-novini/v-ukrayini-protezuvali-pershogo-biycya-ato.html> (in Ukrainian).

V Ukraini stvoryly reiestr suitsydiv sered demobilizovanykh ATOvtiv. (2017). <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-stvorili-reyestr-suyicidiv-sered-demobilizovanih-atovciv-993015.html> (in Ukrainian).

V Ukraini stvoriat yedyniy reiestr veteraniv, a v rehionakh vidkryiut Veteranski prostory. (2019). <https://tsn.ua/politika/v-ukrayini-stvoryat-yedyniy-reyestr-veteraniv-a-v-regionah-vidkryiut-veteranski-prostori-1425993.html> (in Ukrainian).

Verbytska, A. (2021). *Sotsialno-ekonomichnyi mekhanizm reintehratsii veteraniv ATO/OOS u sferi sotsialnoho zakhystu. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia,* 2(26), 48–56 (in Ukrainian).

Veteran ATO Valerii Ananiev napysav i vydav knyzhku pro viinu «Slidy na dorozhi» bez dopomohy vydavnytstva, prodano vzhe 10 tysiach prymirnykiv. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3108134/veteran_ato_valeriyi_ananyev_napysav_i_vydav_knyjku_pro_viyinu_slidy_na_dorozhi_bez_dopomogy_vydavnytstva (in Ukrainian).

Veteran ATO pochav vyrobnytstvo shveitsarskoho syru v naimolodshii nimetskii kolonii Ukrainy. (2018). https://m.censor.net/ua/photo_news/3082539/veteran_ato_pochav_vyrobnytstvo_shveytsarskoho_syru_v_nayimolodshiyi_nimetskiyi_koloniyi_ukrayiny_fotoreportaj (in Ukrainian).

Veteran ATO, yakyyi zakhopyvsia maliuvanniam kartyn pislia viiny. (2016). <https://tsn.ua/video/video-novini/veteran-ato-yakyyi-zahopivsyia-malyuvanniam-kartin-pislya-viyni.html> (in Ukrainian).

Veteranam ATO podaruvaly 300 kvytiv na zustrich iz lehendarnym Nikom Vuichychem. (2016). https://m.censor.net/ua/blogs/1101551/veteranam_ato_podaruvali_300_kvityv_na_zustrich_z_legendarnym_nikom_vuyichychem (in Ukrainian).

Veterany ATO vymahaiut u Prezidenta pozbavyty Svitlanu Lobodu zvan'nia Zasluzhenoi artystky Ukrainy. (2017). <https://tsn.ua/glamur/veterani-ato-vimagayut-u-prezidenta-pozbaviti-svitlanu-lobodu-zvannya-zasluzhenoyi-artistki-ukrayini-892554.html> (in Ukrainian).

Veterany ATO zdiisnyli mrii ditei svoikh pobratymiv, yaki zahynuly na skhodi. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/veterani-ato-zdiisnyli-mriyi-ditey-svoyih-pobratimiv-yaki-zaginuli-na-shodi-849884.html> (in Ukrainian).

Veterany ATO pryhrozyly zablokovaty vsi prokhody Luhanskoï i Donetskoï oblasti. (2017). <https://tsn.ua/ato/veterani-ato-prigrozili-zablokovati-vsi-prohodi-luganskoyi-i-doneckoyi-oblasti-871440.html> (in Ukrainian).

Veterany ATO rozrobyly metodyku uroktiv patriotyzmu dlia shkil, zastosovuvaty yii pochnut iz veresnia v Kyievi. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3059685/veterany_ato_rozrobyly_metodyku_uroktiv_patriotyzmu_dlya_shkil_zastosovuvaty_yiyi_pochnut_iz_veresnya (in Ukrainian).

Veterany ATO/OOS zdiisnyli nichnyi parashutnyi desant na Hoverlu. (2019). <https://tsn.ua/ukrayina/veterani-ato-oos-zdiisnyli-nichniy-parashutniy-desant-na-goverlu-1397349.html> (in Ukrainian).

Veterany vyishly pid Kabmin vymahaty stvorennia svoho ministerstva. (2018). <https://tsn.ua/ukrayina/veterani-vyshli-pid-kabmin-vimagati-stvorennya-svogo-ministerstva-1245612.html> (in Ukrainian).

Volosetska, N. (2022). *Yurydychna kolizii: chomu derzhava mozhe pozbavyty veterana ATO podarovanoho miliona hryven na kupivliu zhytla.* <https://tsn.ua/exclusive/yuridichna-koliziya-chomu-derzhava-mozhe-pozbaviti-veterana-ato-podarovanogo-milyona-griven-na-kupivlyu-zhitla-1955656.html> (in Ukrainian).

Veteran ATO kupyv kvartyru za hroshi vid derzhavy, prote zhytlo dosi ne yoho. (2022). <https://www.youtube.com/watch?v=r4TZ3nMEkI8> (in Ukrainian).

Voiaky ATO bez kintsivok poprosyly v Yatseniuka zakordonni protezy. (2014). <https://tsn.ua/ukrayina/voyaki-ato-bez-kincivok-poprosili-v-yacenyuka-zakordonni-protezi-362759.html> (in Ukrainian).

Hrubbych, K. (2019). *Hrybna rota Ukrainy: yak veterany ATO stvoryly u Karpatakh spilnu spravu ta prokhodiat tam rehabilitatsiiu.* <https://tsn.ua/ukrayina/gribna-rota-ukrayini-yak-veterani-ato-stvorili-u-karpatah-spilnu-spravu-ta-prohodyat-tam-reabilitaciyu-1411545.html> (in Ukrainian).

Deineha, V. (2015). *Veterany ATO prosiat ne prisvaivat status UBD tylovikam i turistam.* https://censor.net/ru/blogs/1100706/veterany_ato_prosyat_ne_prisvaivat_status_ubd_tylovikam_i_turistam (in Ukrainian).

Eks-viiskovosluzhbovets 93-yi bryhady Oleh Borysov, yakyi voiuvav pid Ilovaiskom, ne mozhe z 2015 roku oformyty status uchasnyka boiovykh dii. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3125094/eksviyiskovoslujbovets_93yi_brygady_oleg_borysov_yakyyi_voyuvav_pid_ilovayiskom_ne_moje_z_2015_roku (in Ukrainian).

Zhytomyrskiy sud zavtra rozghliadatyme rezonansnu spravu vbyvtisi simokh veteraniv ATO Zakharenka. (2020). <https://censor.net/ua/p3443964> (in Ukrainian).

Zhurnalisty ziasuvaly, na shcho vytrachaiut derzhkoshty skandalni veteranski orhanizatsii. (2017). <https://tsn.ua/groshi/zhurnalisti-z-yasuvali-na-scho-vitrachayut-derzhkoshti-skandalni-veteranski-organizaciyi-903737.html> (in Ukrainian).

Zahorodnia, I. (2021a). *Reabilitatsiia v nebi: 50 veteraniv ATO litaly nad Kharkivskoiu oblastiu.* <https://tsn.ua/ukrayina/reabilitaciya-v-nebi-50-veteraniv-ato-litali-nad-harkivskoyu-oblastiyu-1827604.html> (in Ukrainian).

Zahorodnia, I. (2021b). *Zi sporiadzhenniam armiitsia vahoju ponad 30 kh: veteran ATO zdolav 10-kilometrovu dystantsiiu marafonu*. <https://tsn.ua/ukrayina/zi-sporiadzhenni-armiyetsya-vagoju-ponad-30-kg-veteran-ato-zdolav-10-kilometrovu-distanciyu-marafonu-1880362.html> (in Ukrainian).

Zviahintseva, M. (2019). *Shchorichna vyplata y shchorichni problemy veteraniv*. <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/05/4/7292426/> (in Ukrainian).

Zelenskyi poobitsiav kvartyry vsim veteranam ATO y OOS. (2021). <https://www.telegraf.in.ua/kremenchug/10100212-zelenskij-poobicjav-kvartiri-vsime-veteranam-ato-j-oos.html> (in Ukrainian).

«Ihry neskorenykh»: 15 chleniv natsionalnoi komandy budut zmahatys v 6 vydakh sportu. (2017). <https://prm.ua/igri-neskorenih-15-chleniv-natsionalnoyi-komandi-budut-zmagatis-v-6-vidah-sportu/> (in Ukrainian).

Kabmin vydilyv 300 mln hrn na zakupivliu zhytla dlia simei voiniv ATO. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3066429/kabmin_vydilyv_300_mln_grn_na_zakupivlyu_jytla_dlya_simeyi_voyiniv_ato (in Ukrainian).

Kabmin vydilyv blyzko 13,9 mln hrn odnorazovoi dopomohy simiam zahyblykh ta uchasnykam ATO, yaki otrymaly invalidnist. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3130677/kabmin_vydilyv_blyzko_139_mln_grn_odnorazovoyi_dopomogy_simyam_zagyblyh_ta_uchasnykam_ato_yaki_otrymaly (in Ukrainian).

Kalmykova, N. (2022). *Vony viddaiut sebe Ukraini. Yak derzhava pidtrymuie veteraniv i yikhni simi?* <https://life.pravda.com.ua/columns/2022/10/18/250892/> (in Ukrainian).

Karpiuk, H. (2018). *U viiskovykh zivaytsia 200 tysiach kvadratnykh metriv kvartyrnoho shchastia*. https://censor.net.ua/blogs/3053185/u_vyiskovykh_zivaytsia_200_tisyach_kvadratnih_metriv_kvartirnoho_schastia (in Ukrainian).

Kindrativ, N. (2020). *Fizychno vdoma, a dumkamy – na viini: yak my z tatom perezhyvaiemo yoho posttravmatychnyi stresovyi rozlad*. <https://life.pravda.com.ua/society/2020/05/15/240996/> (in Ukrainian).

Kovalinska, V. (2020). *Kvadratni metry dlia armii: u Dnipri veterany ATO ne otrymaly kvartyr*. <https://tsn.ua/ukrayina/kvadratni-metri-dlya-armiyi-u-dnipri-veterani-ato-ne-otrymali-kvartiri-1670344.html> (in Ukrainian).

Kovalska, N. (2018). *V Ukraini pochynaietsia perevirka vykorystannia koshtiv veteranskymy orhanizatsiiamy*. <https://tsn.ua/groshi/v-ukrayini-pochinayetsya-perevirka-vikorystannya-koshtiv-veteranskimi-organizaciyami-925037.html> (in Ukrainian).

Komu distaietsia zemlia, obitsiana ukraïnskym veteranam. (2022). <https://tsn.ua/video/video-novini/komu-distayetsya-zemlya-obicyana-ukrayinskim-veteranam.html> (in Ukrainian).

Kondratenko, O. (2015). *Zahalni zasady normatyvno-pravovoho zabezpechennia derzhavnogo upravlinnia u sferi sotsialnoho zakhystu uchasnykiv antyterorystychnoi operatsii ta chleniv yikh simei*. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, 4, 113–120 (in Ukrainian).

Kyrychenko, A. (2016). *Normatyvno-pravovi mekhanizmy zabezpechennia medyko-sotsialnoho zakhystu uchasnykiv ATO v Ukraini*. *Zbirnyk naukovykh prats spivrobitnykiv NMAPO im. P. L. Shupyka*, 25, 435–444 (in Ukrainian).

Kumka, A. (2016). *Khto «dyskredytuie» Derzhsluzhbu u spravakh veteraniv viiny ta uchasnykiv ATO?* https://m.censor.net/ua/blogs/1102179/hto_dyskreditu_derjavnu_slujbu_ukrani_u_spravah_veteranv_vyini_ta_uchasnykiv_antiterorystychno_operats (in Ukrainian).

Lviv pershim z ukrainskykh mist pobuduvav bahatopoverkhivku dlia veteraniv ATO. (2018). <https://tsn.ua/ukrayina/lviv-pershim-z-ukrayinskih-mist-pobuduvav-bahatopoverhivku-dlya-veteraniv-ato-1096480.html> (in Ukrainian).

Mahazova, A. (2018). *Samohubstva sered viiskovykh u zoni ATO ta veteraniv - naskilky masshtabnoiu ye problema ta chy vdaietsia yii vyrishuvaty?* <https://www.dw.com/uk/a-43548220> (in Ukrainian).

Maksymenko, O. (2016). «Bez broni» i vahan. *Sotsadaptatsiia voyniv ATO.* <https://life.pravda.com.ua/society/2016/01/22/206901/> (in Ukrainian).

Matsiutska, O. (2020). *Supernyky na poli, ale pobratymy v okopakh: yak mynuv shostyi final Kubka Heroiv ATO.* <https://tsn.ua/ato/superniki-na-poli-ale-pobratimi-v-okopah-yak-minuv-shostiy-final-kubka-geroyiv-ato-1645702.html> (in Ukrainian).

«My vymahaiemo provesty vidkrytyi i prozoryi konkurs», – veterany ATO zvernulysia do Poroshenka z pytannia obrannia hlavy Derzhsluzhby u spravakh veteraniv. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3057985/my_vymagayemo_provesty_vidkrytyi_i_prozoryi_konkurs_veterany_ato_zvernulysya_do_poroshenka_z_pytannya (in Ukrainian).

«Miner» mosta Metro poprosyv probachennia v kyian, yomu ne vysuvatymut pidozru v pidhotovtsi teraktu. (2019). https://lb.ua/news/2019/09/19/437743_miner_most_a_metro_izvinilsya_pere.html (in Ukrainian).

Muzyka, N. (2020). *Nepomitni ta nezakhyshcheni: yak zhyvetsia druzhynam ta materiam voyniv ATO/OOS.* <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/12/9/243329/> (in Ukrainian).

Muzyka, N. (2021). *Vytiahnuty viinu z voyniv: shcho stoit za posttravmatychnym stresovym rozladom.* <https://life.pravda.com.ua/columns/2021/02/15/243909/> (in Ukrainian).

Na Zaporizhzi uchasnnykam ATO vydilyly zemelni dilianky na tsyvyntari. (2017). <https://tsn.ua/ukrayina/na-zaporizhzi-uchasnykam-ato-vidilili-zemelni-dilyanki-na-cvyntari-1049975.html> (in Ukrainian).

Na yaki pilhy maiut pravo uchasnnyky ATO? (2014). <https://tsn.ua/blogi/themes/law/pilgi-dlya-uchasnykiv-ato-361373.html> (in Ukrainian).

Nevidomi napaly na veterana ATO, uchasnnyka oborony DAP Verbycha v Kyievi. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3064253/nevidomi_napaly_na_veterana_ato_uchasnnyka_oborony_dap_verbycha_v_kyyevi (in Ukrainian).

Neschetna, S. (2021). *U Minveteraniv zaklykaiut ne pospishaty z vysnovkamy cherez intsydent z veteranom ATO v Kabmini.* <https://kyiv.tsn.ua/u-minveteraniv-zaklykayut-ne-pospishati-z-vysnovkami-cherez-incident-z-veteranom-ato-v-kabmini-1839409.html> (in Ukrainian).

Pid Kabminom mitynhuvaly shakhtari y veterany ATO, vymahaiuchy prypynyty import vuhillia z Rosii. (2020). <https://tsn.ua/ukrayina/pid-kabminom-mitinguvali-shakhtari-y-veterani-ato-yaki-vimagali-privyniti-import-vugillya-z-rosiyi-1495848.html> (in Ukrainian).

Pilhy biitsiv ATO: yak yikh otrymaty. (2015). <https://www.pravda.com.ua/news/2015/01/29/7056793/> (in Ukrainian).

Pikhovshek v efiri NewsOne pryryvniav usikh veteraniv ATO do vbyvts: Masi Naiiem vymahaie vid veduchoho vybachytysia pered viiskovosluzhbovtsiamy. (2018). https://m.censor.net/ua/video_news/3088323/pihovshek_v_efiri_newsone_pryrivnyav_usih_veteraniv_ato_do_vbyvts_masi_naiiem_vymagaye_vid_veduchogo (in Ukrainian).

Pysmenna, O. P., & Pinchuk R. V. (2019). *Pravovyi zakhyst uchasnnykiv boiovykh dii ta veteraniv viiny. Aktualni problemy derzhavy i prava, 83, 168–172.* https://m.censor.net/ua/video_news/3088323/pihovshek_v_efiri_newsone_pryrivnyav_usih_veteraniv_ato_do_vbyvts_masi_naiiem_vymagaye_vid_veduchogo (in Ukrainian).

Ponad 500 ukrainskykh viiskovykh skoiily suitsyd za chas viiny – Bohomolets. (2017). <https://tsn.ua/ato/ponad-500-ukrayinskih-viyskovih-skoyili-suyicid-za-chas-viyni-bogomolec-993240.html> (in Ukrainian).

Poroshenko zaklykav veteraniv ATO «buty napohotovi». (2018). <https://tsn.ua/tsikavinki/poroshenko-zaklykav-veteraniv-ato-buti-napogotovi-1255077.html> (in Ukrainian).

Poroshenko pidpysav zakon pro harantii sotszakhystu biitsiam ATO. (2015). <https://tsn.ua/politika/poroshenko-pidpisav-zakon-pro-garantiyi-soczahistu-biycyam-ato-424807.html> (in Ukrainian).

Poroshenko pidpysav ukaz pro stvorennia systemy sportyvnoi reabilitatsii veteraniv ATO. (2018). https://m.censor.net/ua/news/3065758/poroshenko_pidpysav_ukaz_pro_stvorennia_systemy_sportyvnoyi_reabilitatsiyi_veteraniv_ato (in Ukrainian).

Poroshenko pryryvniav viiskovykh ATO do uchasnykiv boiovykh dii. (2014). <https://tsn.ua/politika/poroshenko-priryvnyav-viyskovih-ato-do-uchasnykiv-boiovih-diy-359422.html> (in Ukrainian).

Prykordonnyka v Mariupoli posadyly na 13 rokiv za strilianynu po avtomobiliu separatysta, shcho proryvavsia cherez blokpost. (2017). https://m.censor.net/ua/photo_news/460817/prykordonnyka_v_mariupoli_posadyly_na_13_rokiv_za_strilyanynu_po_avtomobilyu_separatysta_scho_proryvavsya (in Ukrainian).

Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi prohramy z medychnoi, fizychnoi reabilitatsii ta psykosotsialnoi readaptatsii postrazhdalych uchasnykiv Revoliutsii Hidnosti, uchasnykiv antyterorystychnoi operatsii ta osib, yaki braly uchast u zdiisnenni zakhodiv iz zabezpechennia natsionalnoi bezpeky i oborony, vidsichi i strymuvannia zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii v Donetskii ta Luhanskii oblastiakh, zabezpechenni yikh zdiisnennia, na period do 2023 roku (Postanova KMU vid 05.12.2018 r. № 1021). (2018). *Verkhovna Rada Ukrainy.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2018-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).

Pro utvorennia Derzhavnoi sluzhby Ukrainy u spravakh veteraniv viiny ta uchasnykiv antyterorystychnoi operatsii (Postanova KMU vid 11.08.2014 № 326). (2014). *Verkhovna Rada Ukrainy.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2014-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).

Rada dozvolyla uchasnykam ATO bezkoshtovno likuvatysia v elitnii «Feofanii». (2014). <https://tsn.ua/politika/rada-dozvolila-uchasnykam-ato-bezkoshtovno-likuvatisya-v-elitniy-feofaniyi-352121.html> (in Ukrainian).

Rada ukhvalyla zakon pro stvorennia yedynoi bazy veteraniv. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3110523/rada_uhvalyla_zakon_pro_stvorennia_yedynoi_bazy_veteraniv (in Ukrainian).

Reforma pidtrymky veteraniv. (2020). <https://www.kmu.gov.ua/reformi/bezpeka-ta-oborona/reforma-pidtrimki-veteraniv> (in Ukrainian).

Ruda, O. (2020). *Proponuvaly «porishaty bablom»: dvokh politseiskykh, yaki poblyli veteraniv ATO u Lvovi, zvilnyly.* <https://tsn.ua/ukrayina/proponuvali-porishati-bablom-dvoh-policeyskykh-yaki-pobili-veteraniv-ato-u-lvovi-zvilnini-1670449.html> (in Ukrainian).

Simiam zahyblykh voiniv ATO mozna nadislaty lystivku do sviata. (2015). <https://lifepravda.com.ua/society/2015/12/24/205411/> (in Ukrainian).

Skalicheni veterany ATO stvorili sportyvnu komandu paraolimpiitsiv. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/skalicheni-veterani-ato-stvoryuyut-sportivnu-komandu-paraolimpiyciv-684704.html> (in Ukrainian).

Solodovnyk, O. (2019). *Na Sumshchyni u seli, de zvilnyvsia dilnychnyi, veterany ATO orhanizували vlasnyi patrol*. <https://tsn.ua/ukrayina/na-sumshchyni-u-seli-de-zvilnyvsia-dilnichniy-veterani-ato-organizovali-vlasniy-patrol-1306926.html> (in Ukrainian).

Status uchashnyka boiovykh dii otrymaly maizhe 250 tys. uchashnykiv ATO. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/status-uchashnika-boiovih-diy-otrimali-mayzhe-250-tis-uchashnykiv-ato-714799.html> (in Ukrainian).

Status uchashnyka boiovykh dii otrymaly 326 tys. uchashnykiv ATO. (2018). <https://censor.net/ua/n3047960> (in Ukrainian).

Tytysh, H. (2015a). *Velyka simia. Yak volonteriy dopomahaiut rodyynam viiskovykh*. <https://life.pravda.com.ua/society/2015/11/20/203481/> (in Ukrainian).

Tytysh, H. (2015b). *Z velykoju ljuboviu. Volonter Ivan Bohdan pro sposib dopomohy ditiam zahyblykh voyniv*. <https://life.pravda.com.ua/society/2015/12/21/205043/> (in Ukrainian).

Tretiakova, H. (2023). *Yakym maie buty novyi zakon pro veteransku polityku? U Radi rozroblyly novyi zakonoproiekt pro sotsialnu pidtrymku veteraniv. U chomu yoho sut i chomu derzhavi vazhlyvo zminyty pidkhid u tsii sferi?* <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/08/28/703641/> (in Ukrainian).

U Dnipri zareshтували pershoho «titushku», shcho brav uchast u pobyttyi veteraniv ATO. (2017). <https://tsn.ua/ukrayina/u-dnipri-zareshтували-pershogo-titushku-scho-brav-uchast-u-pobyttyi-veteraniv-ato-927955.html> (in Ukrainian).

U Zaporizhzhzi biitsi ATO vyshly do miskrady cherez konflikt iz marshrutnykamy. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/u-zaporizhzhzi-biyci-ato-vyshli-do-miskradi-cherez-konflikt-iz-marshrutnikami-752243.html> (in Ukrainian).

U Ivano-Frankivsku sotni veteraniv ATO zbyraiutsia initsiiuvaty impichment meru. (2016). <https://tsn.ua/ukrayina/u-ivano-frankivsku-sotni-veteraniv-ato-zbirayutsya-iniciyuvati-impichment-meru-645549.html> (in Ukrainian).

U Kyievi zmahalysia veterany ATO. (2019). <https://glavcom.ua/sport/news/u-kijevi-zmagalysia-veterani-ato-foto-625337.html> (in Ukrainian).

U Kyievi sudytymut veterana ATO Rehesu, yakyi prostrelyv nohu zhurnalistu Runtsiu. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3141862/u_kyievi_sudytymut_veterana_ato_regeshu_yakyyi_prostrelyv_nogu_jurnalistu_runtsyu (in Ukrainian).

U Mykolaievi 12 kvitnia zbyraiutsia ATOvtsi. (2018). <https://tsn.ua/ato/u-mikolaye-12-kvitnya-zbirayutsya-atoshniki-1138272.html> (in Ukrainian).

U cherzi na otrymannia zhytla stoiat 19,5 tys. uchashnykiv boiovykh dii na Donbasi, – Friz. (2019). https://m.censor.net/ua/news/3118956/u_cherzi_na_otrymannya_jytla_stoyat_195_tys_uchashnykiv_boiovih_diy_na_donbasi_friz (in Ukrainian).

Uriad vydilyv 7 mln. hryven na protezy poranenym biitsiam ATO. (2014). <https://tsn.ua/ukrayina/uryad-vidiliv-7-mln-griven-na-protezi-poranenim-biycyam-ato-374874.html> (in Ukrainian).

Uriad tsoho roku planuie zabezpechyty vlasnym zhytlom shchonaimenshe 400 veteraniv-pereselentsiv. (2021). <https://tsn.ua/ukrayina/uryad-cogo-roku-planuye-zabezpechiti-vlasnim-zhitlom-schonaymenshe-400-veteraniv-pereselenciv-1831381.html> (in Ukrainian).

Khomych, T. (2021). *Reabilitatsiia veteraniv viiny ta nadsuchasnyi perynatalnyi tsestr: u Lutsku dilylysia dosvidom z deputatamy z inshykh rehioniv*. <https://tsn.ua/exclusive/reabilitaciya-veteraniv-viiny-ta-nadsuchasniy-perinatalniy-centr-u-lucku-dililysia-dosvidom-z-deputatami-z-inshih-regioniv-1753300.html> (in Ukrainian).

Khotsianivska, A. (2018). «*My potribni, tomu my tut*»: pershi rezervisty-veterany ATO vzhe vyrushyly na polihony. <https://tsn.ua/ukrayina/mi-potribni-tomu-mi-tut-pershi-rezervisti-veterani-ato-vzhe-virushyli-na-poligoni-1259622.html> (in Ukrainian).

Khotsianivska, A. (2019). *U ministerstvi hotuiut prohramu shchodo reabilitatsii voiniiv: 90 % potrebutiut psykholohichnoi pidtrymky*. <https://tsn.ua/ukrayina/u-ministerstvi-gotuyut-programu-schodo-reabilitaciyi-voyiniiv-90-potrebuyut-psiholohichnoyi-pidtrimki-1414668.html> (in Ukrainian).

Khto krade veteranski sotky: yak pryvlasniut zemelni dilianky uchashnykiv ATO. (2022). <https://tsn.ua/exclusive/hto-krade-veteranski-sotki-yak-privlasnyut-zemelni-dilyanki-uchashnykiv-ato-1970707.html>; (in Ukrainian).

Tsentr veteraniv-frontovykiv u seli Tsybli na Kyivshchyni zaproshuie na reabilitatsiiu uchashnykiv ATO/OOS. (2019). https://censor.net/ua/news/3146249/tsentr-veteranivfrontovykiv_u_sel_i_tsybli_na_kyyivshchyni_zaproshuye_na_reabilitatsiyu_uchashnykiv_atoos (in Ukrainian).

Chynovnyk RDA na Poltavshchyni oderzhav 45 tys. hrn khabariv vid uchashnykiv boiovykh dii za spryannia u vydilenni zemli, – SBU. (2019). <https://censor.net/ua/n3124426> (in Ukrainian)

Churikova, N., Pashkevych, O., & Horbach O. (2017). *Ihry nezlamnykh. Veterany ATO pro obmezhenia, yaki lyshe v holovi*. <https://lifepravda.com.ua/society/2017/02/8/222499/> (in Ukrainian).

Yurchenko, N. (2016). «*Ihry neskorenykh*». *Ti, shcho vzhe peremohly*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2309086-igri-neskorenih-ti-so-vze-peremogli.html> (in Ukrainian).

Yarmola, N. (2022). *Poky veterany ATO/OOS na Bukovyni marno chekaiut na otrymannia zemli, mistsevi deputaty vzhe staly zemelnymy mahnatamy*. <https://tsn.ua/exclusive/poki-veterani-ato-oos-na-bukovyni-marno-chekayut-na-otrimannya-zemli-miscevi-deputaty-vzhe-stali-zemelnymi-magnatami-1964413.html> (in Ukrainian).

Yasynska, V. (2022). *Kerivnyk budynku veterana «Banderivskii skhron» Ihor Chernetskyi: «My nikoly ne znaiemo z kym, koly i v yakii formi “vylizut” naslidky viiny»*. <https://censor.net/ru/r3309910> (in Ukrainian).

Yasynskyi, S. (2019). *Reabilitatsiia veteraniv: shcho vidchuvaiut ukrainski zakhysnyky ta yak yim dopomahaiut adaptuvatys pislia viiny*. <https://tsn.ua/ukrayina/reabilitaciya-veteraniv-scho-vidchuvayut-ukrayinski-zahisniki-ta-yak-yim-dopomagayut-adaptuvatis-pislya-viyni-1422426.html> (in Ukrainian).

«*Ia tezh Vitalii Markiv*», – *natshvardiitsi i veterany ATO vystupyly na pidtrymku zasudzenoho v Italii ukrainsia*. (2019). https://m.censor.net/ua/video_news/3137379/ya_te_j_vitaliy_i_markiv_natshvardiyitsi_i_veterany_ato_vystupyly_na_pidtrymku_zasudjenogo_v_italiyi_ukrayintsya (in Ukrainian).

Martsenyuk, T., & Kvit, A. (2022). *Successes and Challenges of ATO/JFO Veterans' Involvement in the Public and Political Life of Ukraine*. *Naukovi zapysky NaUKMA. Sotsiologhiia*, 5, 50–59.

Paraskoviya DVORIANYN

PhD (Social Communications),

Associate Professor of the Department of Broadcast and Television

I. Franko National University of Lviv

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7858-3563>

e-mail: paraskadvoryanyn@gmail.com

**SOCIOHUMANITARIAN PROBLEMS
OF VETERANS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR
IN THE MASS MEDIA SPACE OF UKRAINE (2014–2022)**

The article revealed the characteristics and assessments of the socio-humanitarian problems of the veterans of the Anti-Terrorist Operation and the Operation of the Allied Forces in the Ukrainian mass media space in 2014–2022. Several discourses were formed in the Ukrainian mass media space, related to ATO veterans, namely: legal status; social protection; reintegration into everyday civilian life; persecution and deviations of veterans.

The study established that Ukrainian mass media coverage of the legal situation of ATO/OOS veterans focused on the analysis of Ukraine's legislation regarding the status of combatants, state policy on the establishment of institutions and services to support veterans, and the approval of government programs targeting the rehabilitation and reintegration of war veterans. Social protection of ATO/OOS veterans, particularly financial payments, material support (including solutions to housing issues), and physical and psychological rehabilitation, garnered the most attention. Topics such as benefits for veterans, state financial assistance, prosthetics for the wounded, and the provision of housing and land plots were frequently discussed. The analysis also noted that a significant portion of media coverage highlighted the active involvement of civil society in supporting ATO/OOS veterans and their families. One of the key topics actively discussed in the Ukrainian media was the psychological adaptation of veterans. Another significant focus of media discourse was the veterans' successful reintegration into civilian life, particularly through sports, art, entrepreneurship, and other endeavors.

At the same time, the media also covered instances of deviant or antisocial behavior among some ATO/OOS veterans, reporting on cases involving fights, the use of weapons for intimidation, and other incidents. However, the media also highlighted the many examples of social and political activism demonstrated by war veterans.

Key words: mass media space, veterans of ATO/OOS, Russian-Ukrainian war, socio-humanitarian issues.